

Environmentálna politika EÚ

Politika v oblasti životného prostredia vychádza zo základného dokumentu Európskej Únie a Európskeho Spoločenstva. V článku 174 zmluvy o ES sa píše, že politikou Spoločenstva bude prispievať k napĺňaniu nasledujúcich cieľov:

- Zachovávať, chrániť a zlepšovať kvalitu životného prostredia
- Starostlivé a rozumné zaobchádzanie s prírodnými zdrojmi
- Presadzovať opatrenia na medzinárodnej úrovni pre zaobchádzanie s regionálnymi alebo celosvetovými problémami.

Základnými dokumentmi zaoberajúcim sa environmentálnou politikou a jej celkovým smerovaním sú **environmentálne akčné programy (EAP)** a **stratégie**. V týchto programoch sa prezentujú princípy a ciele environmentálnej politiky EÚ na určité obdobie. Prvý bol vypracovaný pre obdobie rokov 1973 - 1976. V súčasnosti máme už 6. environmentálny akčný program, ktorý na roky 2001-2010 identifikuje 4 prioritné oblasti:

- klimatické zmeny
- ochrana prírody a biodiverzita
- životné prostredie a zdravie a kvalita života
- prírodné zdroje a odpady

Environmentálna politika EÚ sa realizuje prostredníctvom nasledovných sektorových oblastí:

- *Horizontálna oblasť - všeobecné politické ustanovenia*
- *Ovzdušie*
- *Odpady*
- *Voda*
- *Ochrana prírody a biodiverzity*
- *Priemyselné znečisťovanie*
- *Chemické látky, GMO a biotechnológie*
- *Jadrová bezpečnosť*
- *Ochrana obyvateľstva*

Hlavným trendom v environmentálnej politike EÚ je integrácia **požiadaviek ochrany životného prostredia a trvalo udržateľného rozvoja** do jednotlivých sektorových politík.

Margot Wallström, súčasná komisárka EK pre životné prostredie, definovala pre európsku environmentálnu politiku na obdobie svojho 5 - ročného pôsobenia nasledovných päť priorít:

- **ochrana zdravia pred environmentálnymi rizikami,**
- **ochrana vôd Európy,**
- **prevencia chemického znečistenia,**
- **zlepšenie vykonávania environmentálnej politiky,**
- **boj proti klimatickým zmenám.**

Z týchto piatich priorít vychádzajú aj **prioritné témy a agenda predsedajúcich členských krajiny EÚ**, ktoré sa striedajú vo vedení Rady EÚ každých šesť mesiacov podľa princípu rotujúceho predsedníctva.

V **II. polroku 2004** to bude predsedajúcou krajinou **Holandsko**, ktorého prioritnými témami v oblasti životného prostredia sú:

- Hluk
- Chemické látky
- EURO 5 emisie
- Lisabonská stratégia
- Kyótsky protokol (diskusia: Kyóto po roku 2012)
- Stratégia ochrany pôdy
- Kontrola priemyselného znečistenia (schémy obchodovania s emisiami, vyhodnotenie a návrh na revíziu smernice o IPKZ).

LISABONSKÁ STRATÉGIA NA ÚROVNI EÚ A JEJ ĎALŠIE SMEROVANIE

Rada Európy (RE) **v roku 2000 prijala v Lisabone** politický a strategický dokument známy pod názvom LISABONSKÁ STRATÉGIA. V ňom stanovila **základný cieľ pre nasledujúce desaťročie** – vybudovať **konkurencieschopnú a dynamickú ekonomiku** založenú na **vedomostiach** s väčšou **sociálnou súdržnosťou** a s **vyššou mierou zamestnanosti**.

Na jarnom RE summite **v roku 2001** konanom **v Göteborgu** pristúpil k vyššie uvedeným cieľom i **cieľ zameraný na vybudovanie trvalo udržateľného rozvoja založený na troch rovnocenných pilieroch** – **hospodárskom, sociálnom a ekologickom**.

Koordináciu nad implementáciou celkovej stratégie plní s ohľadom na prierezový, horizontálny charakter Lisabonskej stratégie **Európska rada** a to formou koordinácie na úrovni jednotlivých vlád. Európska rada tak plní funkciu koordinátora čím **zabezpečuje strategické riadenie, definovanie priorít a ich hodnotenie na jarných summitoch**. Obdobný spôsob koordinácie v oblasti Lisabonskej agendy je potrebné prijať aj na úrovni Slovenskej republiky.

Po vstupe Slovenska do únie (1. 5. 2004) je podstatná časť každodennej práce ústredných orgánov štátnej správy venovaná **európskym záležitostiam**, ktoré sa stávajú súčasťou politiky Slovenskej republiky smerom k Európskej únii a definovania národných pozícií k jednotlivým otázkam. Jednu z dôležitých oblastí predstavujú úlohy Slovenskej republiky pri implementácii a rozvíjaní cieľov tzv. **Lisabonskej stratégie**. Ide nielen o **širokospektrálnu problematiku** presahujúcu kompetencie jedného ústredného orgánu štátnej správy (ÚOŠS), ale zároveň o dlhodobú stratégiu, ktorá sa neustále rozvíja a dopĺňa.

Plnenie jej **hlavných priorít** predstavuje:

- **zvyšovanie zamestnanosti a posilnenie sociálnej súdržnosti;**
- **podpora inovácie a podnikateľskej sféry;**
- **prehlbovanie jednotného trhu a**

- **ochrana životného prostredia.**

V súvislosti s prípravou **jarného zasadnutia Európskej rady** v marci t. r. (25. – 26. 3. 2004), tradične venovanému Lisabonskej agende a jej vyhodnocovaniu, Európska komisia (EK) dňa 21. 1. 2004 publikovala tzv. jarnú správu (**Report from the Commission to the Spring European Council – Delivering Lisbon Reforms for the Enlarged Union**, COM(2004)29), ktorá analyticky **hodnotí dosiahnutý pokrok EÚ** pri implementácii Lisabonskej stratégie od r. 2000 a **identifikuje oblasti a opatrenia**, ktoré je potrebné prijať na dosiahnutie stanovených cieľov pre r. 2010. Ide o dôležitú správu, ktorá je základom pre prípravu summitu a plánovaného strednodobého hodnotenia výsledkov EÚ v Lisabonskej agende v r. 2005, už v podmienkach rozšírenej EÚ.

Z analýzy dosiahnutých výsledkov pri implementácii Lisabonskej stratégie v rámci Európskej únie vyplýva, že **medzi najväčšie faktory**, ktorými je potrebné sa bezodkladne zaoberať, sú:

1. zabezpečenie zodpovedajúcich zdrojov verejných financií
2. rastový faktor zamestnanosti a produktivity
3. rozvoj vnútorného trhu
4. **trvaloudržateľný rozvoj**

Lisabonská stratégia - strategické ciele pre sektore životné prostredie

V tejto súvislosti si aj Slovensko stanovilo pre Lisabonskú stratégiu základné strategické ciele, ktoré je v nadchádzajúcom období potrebné dosiahnuť.

V sektore životné prostredie ide o nasledovné úlohy:

- dosiahnuť **kontrolu nad vývojom emisií skleníkových plynov** tak, aby trend rastu bol postupne zmiernovaný až po stabilizáciu v období po roku 2015;
- **zosúladiť energetickú politiku s neustále sa vyvíjajúcou energetickou politikou EÚ** v oblastiach, ktoré vedú k ekonomickej efektívnosti, energetickej účinnosti používaných výrobkov ako i využívanie zdrojov energií s priaznivým vplyvom na životné prostredie a využívanie obnoviteľných zdrojov energií z dôvodu zabezpečenia vyrovnanej ponuky a dopytu energií;
- **limitovať hospodársky rozvoj v súlade s prírodnými podmienkami a potenciálom;**
- **racionálne využívať prírodné zdroje;**
- podporovať **rozvoj kombinovanej dopravy**

Nás ako rezortu ŽP sa bezprostredne dotýka oblasť **znižovania emisií skleníkových plynov**

Slovensko dosiahlo výraznú redukciu emisií od roku 1990 cca o 30% a tým záväzky Kjótskeho protokolu prakticky už splnilo. V súčasnosti sú emisie CO₂ o cca 30% nižšie ako v základnom roku 1990 a nepredpokladá sa problém s plnením Kjótskeho záväzku.

Napriek tomu boli prijaté konkrétne opatrenia pre realizáciu znižovania emisií skleníkových plynov v rámci dokumentu **Stratégia SR pre plnenie záväzkov Kjótskeho protokolu**, kde uvádza priority v členení:

strednodobé (do roku 2008) a
dlhodobé (do roku 2020)

Strednodobé (2003-2007):

- Dosiahnutie **takého vývoja emisií skleníkových plynov** do roku 2005, ktorý preukázateľne vedie **k splneniu záväzku Kjótskeho protokolu**.
- Dobudovanie **Národného emisného inventarizačného systému** (NEIS) na úroveň súladu s požiadavkami čl. 5 protokolu a príslušných rozhodnutí siedmej konferencie strán UNFCCC

Dlhodobé (2008-2020):

- **Zníženie podielu SR na zmene klímy redukciami emisií skleníkových plynov v období 2008-2012** - splnenie záväzkov Kjótskeho protokolu: zníženie emisií skleníkových plynov v období 2008-2012 **o 8%** v porovnaní s **rokom 1990**. V absolútnom vyjadrení to znamená, že agregované emisie skleníkových plynov v SR nesmú v päťročnom období 2008-2012 prekročiť 333,6 mil. t.
- Vytvorenie východísk pre predpokladané **druhé cieľové obdobie**: zabezpečenie **ďalších 5% redukcie** oproti cieľu Kjótskeho protokolu na využitie v druhom cieľovom období (čl.3 ods.13 protokolu).
- Dosiahnutie kontroly nad vývojom emisií skleníkových plynov tak, aby **trend rastu bol postupne zmierňovaný až po stabilizáciu** v období **po roku 2015**. S primeraným predstihom vypracovať stratégiu na dosiahnutie poklesu emisií GHG.

Priority SR v oblasti ochrany životného prostredia

Environmentálna politika SR vychádza z environmentálnych programov EÚ, OECD a OSN, ako aj z medzinárodných dohovorov s environmentálnym zameraním. Pripravovaný **Národný environmentálny akčný program III.** (NEAP III.) nadväzuje na dosiahnuté výsledky environmentálnej politiky a na novú environmentálnu situáciu vo svete, v Európe a na Slovensku. Na obdobie **rokov 2003 – 2007 až 2010** navrhuje nasledovné priority štátnej environmentálnej politiky:

- **zabezpečenie dostatku pitnej vody** a rozšírenie kanalizácie a čistiarní odpadových vôd (ČOV),
- **zlepšenie kvality ovzdušia na prípustnú úroveň** ako podmienky zdravia ľudí, predpokladu zmiernenia nežiadúcich dôsledkov zmeny klímy a narušenia ozónovej vrstvy Zeme,

- **predchádzanie a obmedzovanie vzniku odpadov**, znižovanie ich environmentálneho rizika a zavedenie účinnejšieho systému nakladania s nimi,
- **odstraňovanie starých environmentálnych zátŕaží**,
- zachovanie biologickej a krajinej **diverzity** a **ochrana prírodných stanovišť ohrozených druhov živočíchov a rastlín**.

Z hľadiska vstupu SR do EÚ boli krátkodobými prioritami oblasti, ktoré SR muselo splniť do vstupu. Išlo najmä o nasledovné úlohy s cieľom úplnej transpozície a implementácie environmentálneho acquis:

- Kontrola priemyselného znečistenia - **vydávanie integrovaných povolení** pre nové zariadenia
- Ochrana prírody – v rámci programu NATURA 2000 **vypracovanie národného zoznamu navrhovaných území európskeho významu**

V stredno- a dlhodobom horizonte je potrebné zamerať sa na záväzky prijaté počas prístupových rokovaní t.j. na implementáciu smerníc, pre ktoré SR získala prechodné obdobie:

- smernica Rady č. 94/63/ES o riadení emisií VOC zo skladovania benzínu a jeho distribúcie z terminálov na čerpace stanice;
- smernica Rady č. 94/67/ES o spaľovaní nebezpečného odpadu;
- smernica Rady č. 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd;
- smernica Rady č. 76/464/EHS o znečistení spôsobenom určitými nebezpečnými látkami vypúšťanými do vodného prostredia;
- smernica Rady č. 96/61/ES o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania;
- smernica Rady č. 88/609/EHS (v znení smernice č. 94/66/ES) o obmedzení emisií určitých znečisťujúcich látok z veľkých spaľovacích zariadení do ovzdušia;
- smernica 94/62/ES o obaloch a odpadu z obalov,
- smernica 2002/96/ES o odpade z elektrických a elektronických zariadení (SR požiadalo o prechodné obdobie v roku 2003).

Ciele a priority „Environmentálnej politiky“

V rámci prípravy materiálu „Národohospodárska stratégia“ ktorý v gestoruje MH SR boli za oblasť „**Environmentálnej politiky**“ navrhnuté nasledovné ciele a priority:

Hlavný cieľ: Zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj SR

1. Strategický cieľ:

Dosiahnutie vysokej kvality životného prostredia a zlepšenie ochrany a využívania prírodných zdrojov

2. Priority:

- 2.1. Efektívna ochrana životného prostredia
- 2.2. Racionálne využívanie prírodných zdrojov
- 2.3. Odstránenie environmentálnych záťaží
- 2.4. Limitovanie hospodárskeho rozvoja v súlade s prírodnými podmienkami a potenciálom
- 2.5. Dosiahnutie a udržanie kvalitného životného prostredia s dôrazom na zdravie a vek ľudí, osobitne v zaťažených oblasti

-